

Vendi Volas

NEŽNI DODIR SUNCA

Prevela sa engleskog Sanja Bošnjak

 izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2013.

Za sve napuštene, gde god da su

PROLOG

Soba je uvek drugačija, uvek ista. Svetlo je prigušeno, betonski pod prekriven finom crvenom prašinom. Krevci su još tamo, ulubljenih rešetaka, oguljene boje. Vazduh smrdi na mokraću, bolest i nesreću. Zvuk plača se odbija od zidova, odjekuje u meni.

Obilazim redom krevce, podižem jedno po jedno dete. Grlim ih, ljubim, smejem se s njima. Dok ih držim u naručju, smiruju se. Čim spustim jedno dete, drugo počinje da vrišti. Krećem se od deteta do deteta, pokušavajući da im pružim ono što im treba.

Najmlađi leže po dvoje u krevcu, s poduprtim flašicama u ustima. U jednom krevetiću je smotuljak, umotan u belo platno. Ukočen je. Tih. Pristižu još dvoje pod dadiljinom rukom, meškoljeći se u pocepanom peškiru. Ona ih spušta na dušek, nage i vrištave.

Izlazim na bleštavu, nemilosrdnu svetlost. Veranda na kojoj smo se nekada igrali prazna je; plastična ljuljaška nepomično visi. Diže se povetarac i semenke na pašinoj bradi podrhtavaju i zveckaju u tišini.

Znam samo jedno. Moja je odgovornost da pomognem ovoj deci.

Prvo poglavlje NAPUŠTENI

Probudila sam se na lupanje sopstvenog srca, obraza zalepljenog za gumenu dušek. Muve su mi milele oko očiju i uvlačile mi se u uglove otvorenih usta. Namirisala sam mlečnu kiselost iz sobe prepune dece i osetila topao vazduh na udovima. Na trenutak sam ležala nepomično, obavijena osećajima koji su mi govorili da postojim. Da sam živa.

A onda me ispuni čežnja.

Čekam glas koji ne dolazi. Poznati miris gorkog ulja pomešanog s parfemom. Ruke koje me grle. Lice koje poznajem. Ali nema ničega. Gladna sam. Počinjem da vičem. Čujem sopstveni plač i vrištim još glasnije; urlanje mi ispunjava glavu, probija mi uši dok na svetu ne ostane samo moje vrištanje.

Prsti su mi napipali hladne rešetke; stežem ih, i plač jenjava. Beskoristan je. Ništa mi ne вреди. Pridižem se, i dalje tražeći lice koje ne dolazi. Udaram glavom o metal. Osećam podrhtavanje koje prolazi kroz rešetke i vraća mi se u šake. Udaranje glave o krevetac potvrdilo mi je da tu nečega ima. Tras! Tras! Tras!

Čujem kako i druga deca rade isto. Udaraju. Ljuljaju se. Lupaju.

U ovim danima, mesecima, pre nego što sam mogla da govorim ili mislim, nebudućnost se sklopila oko mene. Nebudućnost je stanje praznine, čekanja kome nema kraja. Želje koja splašnja u beznađe.

Mleko me je održavalo u životu. Stezala sam bocu šakama i snažno sisala cuclu. Gutala sam svaku kap, a kad bih popila sve, vrištala sam i tražila još. Bacala sam praznu bocu preko rešetaka; klepetala je po podu. Zastajala sam, gledajući je kako se kotrlja, prazna. Tada bih ponovo počinjala da vičem, ovog puta udarajući glavom o zid.

Ovo je moj život, dat mi je božjom voljom. I nemam nameru da ga se odreknem.

Godinu dana kasnije, ili možda dve, izašla sam iz sirotišta Majgoma, živa. Nas troje smo otputovali zajedno automobilom: ja, Amal i Vagir. Ja sam sedela do prozora, Amal u sredini, a Vagir je poskakivao na dadiljinom krilu. Niko nije izašao da nas isprati. Taksisti je odskakao i zanosio se preko rupa dok se odvozio u jedan sasvim običan dan. Sedeli smo pozadi, preplašeni svetlom, bukom i mirisima.

Amal i ja nosile smo nove, identične pamučne haljinice na kvadratiće, s reljefnom teksturom. Naramenice su nam spale do lakata; porubi se obesili do članaka. Prvi put sam imala obuću na nogama. Bele plastične sandale s čvrsto zategnutim kaiševima. Jednom sandalom pokušavala sam da zbacim drugu kad se dadilja nagnula i pljesnula me po listu. Obrisala je slinac iz Amalinog nosa.

„Bože sačuvaj“, mrmljala je, navlačeći maramu još više preko lica. „Šta će postati od ovakve dece?“

Gledala sam je. Nisam razumela reči. Samo glasove.

Vazduh je mirisao na prašinu i izduvne gasove, na kolačiće od pasulja koje su pržili pokraj puta i jutarnji hleb koji su žene nosile u korpama na glavi. Đaci su u grupicama čekali autobuse; koze su se podizale na zadnje noge i grickale lišće s grana. Na benzinskim pumpama čekali su redovi automobila; muškarci su izlazili iz džamija i obuvali se.

Taksista je spustio prozor i raspitivao se kod ljudi za pravac. Zauzvatio se ispred visokog zida s kapijom od kovanog gvožđa. Pritisnuo je sirenu i neki čovek je otvorio kapiju. Video je da zurim u njega, pa je podigao ruku do čela da mi odsečno salutira. Automobil se

otkotrljao peskovitim prilazom oivičenim grmljem, gde nas je čekala žena na stepeništu velike kuće sa zatvorenim prozorima.

Nisam želela da izađem. Spustila sam se na pod iza vozača i uhvatila se za donji deo sedišta. Dadilja me je uhvatila za ruku i izvukla. Okupila se grupa dece, svi viši i stariji od mene. Okružili su nas, odmeravali. Ispred mene je stala devojčica okruglog, tamnog lica. Imala je dve pletenice, sitne zube i živahne oči. Koraknula je napred, uhvatila me ispod pazuha i podigla sa zemlje. Naslonila me je na grudi, zateturala se i stavila me na svoj kuk. Osetila sam joj pritisak ruku i snagu tela. Bila je deo sna koji sam jednom sanjala. Krug dece i miris cveća bledeli su dok sam tražila nešto izvan domašaja, ispod površine sećanja.

Devojčica me je snažno zagrlila, a onda, bez upozorenja, ispustila na zemlju. Otišla je. Deca su se smejala i sisala prste. Dadilja se vratila u ulubljeni žuti taksi, koji je krenuo stazom i nestao kroz otvorenu kapiju.

„Šta čekaš?“ Neka žena mi je stajala iznad kreveta. Jednom rukom je svukla čaršav s mene, a drugom me za ruku povukla na pod. Osetila sam hladne pločice pod nogama, videla zbrkanu šaru lišća razvučenu preko njenog stomaka u visini moje glave.

„Kako se zoveš?“

Zurila sam joj u lice.

„Gledaj šta rade drugi“, rekla je vodeći me ka vratima. „I biće sve u redu.“

Tako su počeli moji dani u Zavodu za štíćenike. Krevet mi je bio središte novog sveta. Probudila sam se u njemu, ošamućena zbog nedostatka rešetaka. Meškoljila sam se uza zid, pritiskala kičmu o gips, tražeći nešto čvrsto što bi mi pokazalo gde ja prestajem, a gde počinje svet. Prostoriju je ispunjavala pesma ptica; svetlost se probijala kroz žaluzine na prozorima i padala u prugama i romboidima po zidovima. Čaršav poda mnom bio je od grubog plavog pamuka. Ispod kreveta smeđ popločan pod, izdijeljen na kvadrate. Sklupčani

oblik ležao je ispod drugog čaršava u udaljenom kraju prostorije. Znala sam i bez razmišljanja da je to Amal.

Skočih na zvuk metalnog zvona. I dve druge devojčice smesta ustadoše iz kreveta, i dalje žmureći. Savile su čaršave, pridržavajući uglave zubima. Skliznula sam s kreveta i prešla preko prostorije do mesta gde je ležala Amal. Uspela sam da otvorim vrata ormara i popnem se do treće police da uzmem svoju haljinu. Na sledećoj polici stajale su perlice za igru. Izvan ove sobe nalazili su se drugi svetovi: kupatilo, gde su komarci leteli i zujali u mraku. Amal i ja bismo se unutra čvrsto držale jedna za drugu. Miris karbolnog sapuna i ustajale vode predstavljao je opasnost. Zatim, tu je bila i spavaća soba velikih devojčica, odmah do naše, i trpezarija sa stolicama naguranim oko dugačkog stola. Iza kuće se nalazila peskovita bašta gde smo se igrali, i na kraju drvored limeta pored zida, tako dalek od kuće, kao da je činio drugu državu.

Taj veliki prostor, koji se protezao od mog kreveta sve do drveća, otvorio je nešto u meni. Oslobođena krevetica, pokreti su mi se razmahali. Daleko od neprekidnog plakanja, čula bih zvuk sopstvenog glasa. Ujutru bih, naslonjena na zid, isprobavala taj glas, pevajući i ćaskajući s pticama dok se ne bi oglasilo zvono.

Kad god sam mogla, posmatrala sam onu devojčicu. Zurila sam u njena brza stopala dok se igrala školice ispred kuće. Proučavala joj male šake i ispitivala joj duge pletenice dok je doručkovala. Dadilje su je zvale Zulima. Osećala sam kako me gleda. Pogledi su nam se sretali i sklanjali jedan od drugog. Ponekad bi me zgrabila, podigla sebi u krilo. „Kaži *zdravo*“, govorila je unoseći mi se u lice. „Kaži *zbogom*. Kaži *Zulima*.“

Zurila sam joj u lice, jezik, pomeranje usana. Dah joj je mirisao na vodu.

„Šta ti je?“ pitala me je prekorno. „Zar se ničega ne sećaš?“

Onda bi otišla.

Dadilje su bile neraspložene pred dolazak posetilaca. Kada bi stigli, nije nam bilo dozvoljeno da se igramo unutra da ne bismo pravili

buku. Ako smo galamili, dadilje bi nas istukle. Neku decu su udarale više nego ostale. Ahmed se saplitaio preko druge dece; ispuštao stvari i zaboravljao šta je trebalo da uradi. Uvek je bio u nevolji. Dadilje su ga zvale Šejtan. Đavo.

Gospođe koje su dolazile na sastanke nikada nas nisu udarale. Bile su visoke i vitke. Nosile su tašne i papuče s visokim potpeticama. Direktorica je izlazila iz kancelarije da ih pozdravi. Njihovi vozači sedeli su ispod drveća sve dok one ne bi bile spremne da pođu. Ponekad su dozvoljavali dečacima da sede u kolima. Kad su odlazile, zvale su nas da izađemo i ispratimo ih. Pitale su nas koliko imamo godina i kako se zovemo; govorile su vedrim glasovima, a zatim nam se tužno smeškale iznad glava. Osećala sam im miris u vazduhu i nakon što odu. Dadilje bi poskidale cipele i mnogo se smejale čim bi se kapija ponovo zatvorila.

Svaki dan posle ručka morali smo da legnemo i odmorimo se. Ja sam se meškoljila i čekala da prođe vreme. Nisam smela da pričam s Amal, da pevam ili sedim. Dadilje su ležale na krevetima u hodniku, čavrljajući. Tokom tih popodneva, naučila sam reči koje će mi zauvek zvoniti u ušima: *Awlad Haram*. *Bint Haram*. Zabranjena deca. Čerke sramote. Nekad su govorile o jednom detetu, a nekad i o svima nama. Ahmedovo ime im je stalno bilo na usnama. Čula sam ga kako kašlje iz dečaćke spavaonice.

Ponekad sam se sakrivala. Zavukla bih se u ormar, čučnula iza vrata sobe velikih devojčica, pribila se uz stablo limete. Znala sam da mogu upasti u nevolju ako me otkriju. Ali volela sam da slušam dadilje kako me dozivaju, znajući da me traže.

Najviše sam mrzela kad mi guraju glavu u činiju s vodom. Utrljavale bi mi sapun u kosu snažnim prstima, polivajući me vodom tako da mi sapun lazi u oči. Posle toga bih stajala između dadiljinih kolena, glave zabačene unazad, dok bi mi ona provlačila češalj kroz kosu. Sve vreme bih vrištala, osim kad bi me češljala dadilja Samija. Bila je mlađa od ostalih; mekog tela i okruglog lica, s tri duga vijugava ožiljka niz oba obraza. Prelazila bih vrhovima prstiju preko njih dok mi je peškirom brisala kosu. Ona se smejala. Kad bi me zagrlila, bila sam srećna. To me je podsećalo na nešto.

Amal i ja delile smo sobu s još tri devojčice. Najstarija, Nahid, držala je svoje stvari na polici iznad moje. Lice joj je bilo tvrdo i divlje kad bi me pogledala; hvatala me je za šaku i savijala je prema zglobu sve dok se ne bi začulo pucketanje. Otimala mi je keks za doručkom i plazila mi se kad me je gledala. Jednog dana je skinula sandalu s noge, napala me njome i svu me izudarala. Tvrđila je da sam joj pokidala ogrlicu.

Amal i ja počele smo da odlazimo u posebnu sobu u bašti Zavoda. Dadilja Suad rekla je da moramo zato što smo napunile *pet* godina. Tamo su dolazila i deca koja ne žive u Zavodu. Buljila su u nas i mi u njih. Sva deca morala su da sede na podu, a jedna žena je stajala ispred nas. Nije bila dadilja. Bila je nešto drugo. Nisam slušala šta je govorila osim kad nam je pevala. Volela sam da je slušam dok peva.

Amal i ja smo uvek sedele zajedno. Kad je trebalo da se vratimo u Zavod na ručak, sakrivala sam se napolju iza drveta. Gledala sam drugu decu kako idu kući. Bila je tu i jedna devojčica Lubluba. Po nju je svakog dana dolazila ista žena. Mlada i lepa. Nosila je ružičastu tobu i imala zlatne narukvice na rukama i crne šare na šakama i stopalima. Dolazila je stazom, nasmešena, i kad bi ugledala Lublubu, širila je ruke. Lubluba je trčala prema njoj, a žena ju je dizala i ljubila po licu. Gledala sam ih svaki dan i nikad mi nije dosadilo. Jednog dana, upitah Lublubu kako joj se zove dadilja, a ona mi je odgovorila da joj to nije dadilja. To joj je *majka*.

Dadilje su spavale u Zavodu, a direktorka je dolazila ujutru u beloju tobi. Zvala se Madam. Saginjala se da se rukuje s nama i ponekad je pozivala dadilje i ispitivala ih: zašto nas nisu umile ili nam odsekle nokte? Dadilje su joj uvek odgovarale sa *da*, nikada *ne*.

Za ručkom, pošto bih pogledom ispratila Lublubu kroz kapiju, odlazila sam i sedala na stepenište Zavoda dok ne bi izašla direktorka s torbom u ruci.

„Opet si ovde?“, govorila bi kada bi me ugledala na stepeništu.

Gledala sam je.

Nežni dodir sunca

„Jesi li se dobro uklopila?“ pitala je ljubazno.

A onda je sama odgovarala na svoje pitanje.

„Koliko se može očekivati“, dodala bi.

Musa, čuvar, salutirao joj je na odlasku kao i meni. Počela sam i ja da joj salutiram kad je vidim. Ona se na to smejala. Bila sam srećna kad se smejala. To je značilo da je primetila Lejlu, a ne samo devojčicu musavog lica.